AI-beleid

Petit Legal – gebruik van generatieve AI en AI-hulpmiddelen

Document	Gegevens
Versie en datum	1.0 – 13 november 2026
Advocaat	Sander Petit
Kantoor	Petit Legal

1. Doel en reikwijdte

Dit beleid regelt hoe de Advocaat en de medewerker(s) van Petit Legal, en ieder ander die tijdelijk voor het kantoor werkt, zoals stagiairs, uitzendkrachten, waarnemers en ingehuurde freelancers (hierna samen: medewerkers), AI-hulpmiddelen gebruiken. Het beleid is bewust proportioneel en praktisch opgezet voor een eenmanskantoor met één medewerker. Het doel is dat het kantoor kansen van AI benut zonder de kernwaarden van de advocatuur (onafhankelijkheid, partijdigheid, vertrouwelijkheid, integriteit en deskundigheid) of de wettelijke verplichtingen uit te hollen.

Het beleid geldt voor alle AI-hulpmiddelen die tekst, spraak of andere gegevens verwerken of genereren, ook als zij in een ander programma zijn ingebouwd (zoals een samenvatting- of vertaalfunctie), en ongeacht of het hulpmiddel op een kantoor- of een privéapparaat draait.

Dit beleid volgt de herziene Aanbevelingen AI in de advocatuur van de NOvA (november 2026). Die aanbevelingen zijn richtinggevend en scheppen zelf geen verplichtingen; waar zij aansluiten bij een bestaande verplichting (zoals de geheimhoudingsplicht, de AVG of de AI-verordening), vloeit het bindende karakter uit die verplichting voort. Het beleid geldt voor alle vormen van AI, waaronder generatieve AI (tekst, beeld, audio en video), AI-ondersteunde zoek- en analysediensten en agentic AI-systemen die zelfstandig taken uitvoeren.

Dit is de publieksversie van het AI-beleid van Petit Legal, waarnaar de offerte verwijst (hoofdstuk 6). De interne leveranciersbeoordeling en werkdocumenten maken er geen deel van uit.

Status van dit beleid. Dit beleid beschrijft hoe het kantoor AI inzet en welke waarborgen het daarbij hanteert. Het is een intern kader en schept geen verplichtingen of garanties jegens cliënten of derden bovenop wat de wet, de beroepsregels en de opdracht vereisen. De rechtsverhouding met de cliënt wordt bepaald door de offerte of opdrachtbevestiging en de algemene voorwaarden van het kantoor, met inbegrip van de daarin opgenomen beperking van aansprakelijkheid. Termijnen en werkwijzen in dit beleid zijn uitgangspunten: de Advocaat kan daar in een concreet geval gemotiveerd van afwijken, zolang de wettelijke en beroepsrechtelijke verplichtingen worden nageleefd. Het kantoor kan dit beleid wijzigen; de gepubliceerde versie vermeldt versienummer en datum.

2. Uitgangspunten

- **Eindverantwoordelijkheid.** AI ondersteunt, maar stuurt niet. De Advocaat blijft eindverantwoordelijk voor elk advies, stuk en elke handeling, ook als AI is gebruikt.
- **Vertrouwelijkheid eerst.** Het beroepsgeheim en het verschoningsrecht gaan voor gemak. Cliëntgegevens gaan alleen naar een hulpmiddel dat daarvoor is goedgekeurd (hoofdstuk 4 en 5).
- **Menselijke controle.** AI-uitvoer wordt nooit ongecontroleerd overgenomen (hoofdstuk 8).

- **Transparantie.** Het kantoor is intern en richting cliënten helder over hoe AI wordt gebruikt (hoofdstuk 6).
- **Zorgvuldige keuze en documentatie.** Per hulpmiddel wordt vooraf een gedocumenteerde afweging gemaakt (hoofdstuk 7).
- **Risicogebaseerd.** Het risico ontstaat op het snijvlak van hulpmiddel en concreet gebruik: hetzelfde hulpmiddel kan bij de ene toepassing onschuldig zijn en bij een andere niet. Het register (Bijlage A) legt daarom per hulpmiddel ook vast voor welke toepassingen het wel, alleen met extra waarborgen of niet mag worden gebruikt.
- **Dataminimalisatie.** Er wordt niet meer informatie gedeeld dan voor het doel redelijkerwijs nodig is (hoofdstuk 5).
- **Onafhankelijkheid en partijdigheid.** AI is nooit doorslaggevend in de belangenbehartiging van de cliënt (hoofdstuk 8).

3. Rollen en verantwoordelijkheden

Rol	Verantwoordelijkheid
Advocaat	Stelt het beleid vast, beslist over toelating van hulpmiddelen, voert de leveranciersbeoordelingen uit, beoordeelt of een DPIA nodig is, houdt het register bij (Bijlage A), beslist per dossier of AI wordt ingezet, vraagt toestemming van de cliënt en controleert de uitvoer. De Advocaat is eindverantwoordelijk voor de naleving, ook als de medewerker AI heeft gebruikt. De Advocaat is ook de AI-verantwoordelijke in de zin van de NOvA-aanbevelingen: keurt beleid en hulpmiddelen goed, onderhandelt verwerkersovereenkomsten, voert de jaarlijkse review uit en is escalatiepunt bij incidenten.
Medewerker	Volgt dit beleid en de training, gebruikt alleen hulpmiddelen die de Advocaat heeft goedgekeurd, legt twijfel over een categorie of hulpmiddel voor aan de Advocaat en meldt incidenten direct.
Waarnemer	Bij afwezigheid van de Advocaat regelt de Advocaat een waarnemer. De waarnemer is gebonden aan dit beleid en aan het beroepsgeheim, en krijgt alleen toegang tot hulpmiddelen en gegevens die voor de waarneming nodig zijn.

4. Toegestane hulpmiddelen

Alleen hulpmiddelen op de lijst in Bijlage A mogen worden gebruikt voor kantoorwerk. Elk hulpmiddel heeft een van drie statussen. Een hulpmiddel dat niet op de lijst staat, mag niet worden gebruikt voor cliëntgegevens tot de Advocaat het heeft beoordeeld (hoofdstuk 7).

De status geldt per hulpmiddel; de toelating geldt per toepassing. Ook een groen hulpmiddel wordt alleen gebruikt voor de toepassingen die in Bijlage A als toegestaan staan, en voor verzwaarde toepassingen gelden de aanvullende waarborgen die daar staan. Of een hulpmiddel gratis of betaald is, is geen maatstaf: doorslaggevend is hoe de feitelijke verwerking contractueel en technisch is geregeld.

Status	Betekenis	Voorwaarden
Groen	Mag worden gebruikt met cliëntgegevens.	In beginsel alleen met getekende verwerkersovereenkomst (uitzonderingen met aanvaard restrisico: Claude Pro en Pocket, zie hieronder), afgeronde beoordeling, een DPIA als die op grond van art. 35 AVG nodig is, en met toestemming van de cliënt voor het dossier (hoofdstuk 6). Alleen via het zakelijke kantoorabonnement.

Status	Betekenis	Voorwaarden
Geel	Alleen zonder cliëntgegevens en zonder vertrouwelijke kantoorgegevens.	Geschikt voor algemene research en gebruik met openbare informatie of casusbeschrijvingen die de herkenbaarheidstoets uit hoofdstuk 5 doorstaan.
Rood	Niet toegestaan voor kantoorwerk.	Geldt voor hulpmiddelen zonder verwerkersovereenkomst, met onduidelijke gegevensverwerking of onvoldoende waarborgen, en voor consumentenabonnementen.

Als een cliënt toestemming verleent voor het gebruik van een AI-tool, dan gaat die toestemming boven bovengenoemde status. Voor een hulpmiddel zonder verwerkersovereenkomst met het kantoor geldt dat alleen voor Claude Pro, onder de voorwaarden hieronder; voor Pocket geldt de regeling in hoofdstuk 9. De toestemming van de cliënt dekt niet de persoonsgegevens van wederpartijen, getuigen en andere derden: die worden zoveel mogelijk weggelaten of vervangen (hoofdstuk 5).

Uitkomst eerste beoordeling

Claude (Team of Enterprise, of API met verwerkersovereenkomst): groen onder voorwaarden. Het contract biedt een DPA met SCC's, geen training op klantgegevens en een IP-vrijwaring buiten de aansprakelijkheidscap, maar de verwerking vindt in de VS plaats en de openstaande acties uit de interne leveranciersbeoordeling moeten eerst zijn afgerond. Voor verwerking buiten de EER is vooraf een gedocumenteerd impactassessment nodig (hoofdstuk 7). Ook bij verwerking in de EU via Amazon Bedrock of Google Vertex blijft het risico van toegang door Amerikaanse autoriteiten (CLOUD Act) bestaan, omdat Anthropic en die cloudaanbieders Amerikaanse ondernemingen zijn. Zero data retention is alleen op aanvraag beschikbaar voor de API en Claude Code for Enterprise, niet standaard voor Team of Enterprise (chat). De contractstukken zijn in november 2026 opgevraagd bij Anthropic.

Perplexity: geel. Er is een DPA, maar de locatie van verwerking en de beveiligingsmaatregelen zijn niet vastgesteld, bij derde modelaanbieders ontbreekt een bezwaarrecht en er is geen vaste meldtermijn voor datalekken. Perplexity is een Amerikaanse onderneming; het impactassessment uit hoofdstuk 7 is nodig voordat de status naar groen kan.

Pocket: goedgekeurd voor het opnemen, transcriberen en samenvatten van besprekingen, onder de voorwaarden van hoofdstuk 9 en met aanvaard restrisico (hieronder). De contractstukken zijn bij Pocket opgevraagd. Andere AI-notulisten: rood.

Consumentenversies (zoals Claude Free en Perplexity Free): rood. Claude Pro: groen onder de voorwaarden hieronder. Overige betaalde consumentenversies (zoals Claude Max en Perplexity Pro): geel, met de trainingsinstelling uitgeschakeld.

Hulpmiddelen die het kantoor nu gebruikt

Het kantoor gebruikt op dit moment Claude Pro en Perplexity Pro. Dat zijn consumentenversies: er is geen verwerkersovereenkomst, de leverancier treedt op als zelfstandig verwerkingsverantwoordelijke, en de zakelijke waarborgen uit de zakelijke voorwaarden (zoals het contractuele trainingsverbod) gelden niet.

Claude Pro mag worden gebruikt voor dossierwerk met cliëntgegevens (status groen), onder de volgende voorwaarden:

- de cliënt heeft toestemming gegeven via de offerte (hoofdstuk 6) en heeft geen bezwaar gemaakt;

- de instelling waarmee gesprekken voor het trainen van modellen mogen worden gebruikt, staat uit; de Advocaat controleert dat elk half jaar en bij elke wijziging van de voorwaarden van Anthropic, en legt de controle vast;
- er wordt niet meer ingevoerd dan voor de vraag nodig is, en namen en andere identificerende gegevens van wederpartijen en derden worden weggelaten of vervangen waar het werk dat toelaat (hoofdstuk 5);
- niet voor bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens (art. 9 en 10 AVG), identificatienummers, opnames en transcripties van gesprekken, en niet in de gevallen waarin hoofdstuk 6 specifieke toestemming vereist, tenzij die toestemming er is.

Aanvaard restrisico. Het kantoor heeft op 13 november 2026 besloten Claude Pro onder deze voorwaarden toe te laten. Het restrisico dat daarbij is aanvaard: er is geen verwerkersovereenkomst met Anthropic; Anthropic bepaalt op grond van de consumentenvoorwaarden zelf de bewaring en het gebruik van gegevens, en kan die voorwaarden wijzigen; gegevens worden in de Verenigde Staten verwerkt, met het risico van toegang door Amerikaanse autoriteiten; en het trainingsverbod rust op een instelling, niet op een contractuele toezegging. Dit besluit wordt bij de jaarlijkse evaluatie en bij elke wijziging van de voorwaarden opnieuw beoordeeld (NOvA-aanbeveling A.2). Een overstap op Claude Team of de API met verwerkersovereenkomst blijft het uitgangspunt voor de langere termijn.

Pocket is goedgekeurd voor besprekingen (hoofdstuk 9). Ook hier is het restrisico bewust aanvaard: er is nog geen verwerkersovereenkomst, opnames worden in de Verenigde Staten verwerkt, en de beveiliging is nog niet aan de hand van een auditrapport beoordeeld. De contractstukken zijn opgevraagd; na ontvangst beoordeelt de Advocaat of aanvullende maatregelen nodig zijn.

Perplexity Pro heeft de status geel: alleen zonder informatie waaruit de cliënt of de zaak herkenbaar is, en met de trainingsinstelling uitgeschakeld. Ook die instelling controleert de Advocaat elk half jaar.

AI-functies in bestaande software

Kantoorsoftware (zoals Google Workspace, Microsoft 365, pdf-software en het zaaksysteem) kan via updates nieuwe AI-functies krijgen die standaard aan staan. Zo'n functie geldt als een nieuw hulpmiddel. Daarom:

- De Advocaat controleert bij grotere updates en minimaal elk half jaar, gelijk met de controle van de trainingsinstellingen (hieronder), de instellingen van de gebruikte software op nieuwe of uitgebreide AI-functies.
- Een nieuwe AI-functie wordt uitgeschakeld, of in elk geval niet gebruikt met zaakgegevens, totdat zij volgens hoofdstuk 7 is beoordeeld en in Bijlage A is opgenomen.
- Extra aandacht gaat naar functies die gegevens naar een andere (model)leverancier sturen dan de softwareleverancier zelf, of die buiten de EER verwerken.

5. Welke gegevens in welk hulpmiddel

De tabel hieronder bepaalt per soort gegevens in welk type hulpmiddel (hoofdstuk 4) zij mogen worden ingevoerd. Hulpmiddelen met status rood zijn voor geen enkele categorie toegestaan en staan daarom niet in de tabel. De beperking geldt voor alles wat het kantoor invoert, uploadt of laat transcriberen, dus ook voor bijlagen, afbeeldingen en schermafbeeldingen met de bijbehorende metadata.

Soort gegevens	Groen	Geel	Toelichting
Openbare informatie en algemene juridische vragen	Ja	Ja	Zonder verwijzing naar een concrete cliënt of zaak.
Interne kennis zonder vertrouwelijke inhoud (sjablonen, modellen, algemene werkinstructies)	Ja	Ja	Controleer dat er geen cliëntnamen of zaakgegevens in verwerkt zitten.
Casusbeschrijvingen die de herkenbaarheidstoets doorstaan	Ja	Ja, na toets	Zie de herkenbaarheidstoets hieronder. Bij twijfel geldt de strengere categorie.
Cliëntdossiers, stukken en correspondentie, inclusief gegevens van wederpartijen, getuigen en deskundigen	Ja, met toestemming	Nee	Toestemming volgens hoofdstuk 6. Niet meer gegevens invoeren dan nodig voor de vraag.
Bijzondere persoonsgegevens en strafrechtelijke gegevens (art. 9 en 10 AVG)	Alleen na afzonderlijke afweging	Nee	De Advocaat beslist vooraf en legt dat vast, en beoordeelt daarbij of een DPIA nodig is.
Vertrouwelijke kantoorgegevens zonder persoonsgegevens (strategie, tarieven, financiële gegevens, beveiligingsinformatie)	Ja	Nee	Alleen in een hulpmiddel dat contractueel niet traint op de gegevens.
Personeels- en sollicitantgegevens	Alleen na afzonderlijke afweging	Nee	Informeer de betrokkene vooraf (art. 13 en 14 AVG) en gebruik alleen een groen hulpmiddel.
Gesprekken met cliënten of derden opnemen of transcriberen	Alleen met een goedgekeurd hulpmiddel na melding aan alle aanwezigen	Nee	Zie hoofdstuk 9. Pocket is voor besprekingen goedgekeurd.
Wachtwoorden, toegangssleutels, BSN en andere identificatienummers	Nee	Nee	Nooit invoeren, ook niet in een groen hulpmiddel.

Als de cliënt toestemming heeft gegeven voor het verwerken van bovengenoemde gegevens of deze gegevens zelf heeft ingevoerd in een bepaalde AI-tool, dan mag de Advocaat die gegevens of AI-tool ook op eenzelfde of gelijkwaardige manier en met dezelfde gegevens gebruiken.

Herkenbaarheidstoets

Een casusbeschrijving doorstaat de toets als de cliënt of de zaak er voor een buitenstaander redelijkerwijs niet uit te herleiden is. Namen weghalen is onvoldoende: ook een combinatie van feiten (branche, plaats, data, bedragen, bijzondere omstandigheden, een artiestennaam of de titel van een werk) kan een zaak herkenbaar maken. De toets is strenger dan anonimisering in de zin van de AVG, omdat het beroepsgeheim ook informatie beschermt die niet tot een persoon herleidbaar is. Bij twijfel geldt de strengere categorie.

Dataminimalisatie

Deel alleen de informatie die voor de concrete vraag redelijkerwijs nodig is. Bij een vraag over één bepaling volstaat die bepaling met de noodzakelijke context, niet het hele dossier. Dit sluit

grootschalige verwerking (bijvoorbeeld een due diligence) niet uit, maar vraagt een bewuste keuze wat wordt gedeeld. De leverancier verwerkt naast de inhoud ook metadata en gebruiksgegevens, zoals bestandsnamen, auteursgegevens, tijdstippen en IP-adressen; ook die kunnen een cliëntrelatie prijsgeven.

Volgens de NOvA (C.1) is anonimisering of pseudonimisering niet in alle gevallen vereist als het hulpmiddel adequate waarborgen biedt, maar wel raadzaam bij hoog-risicogebruik. Dit beleid blijft voor gele hulpmiddelen strenger: daarin gaat alleen informatie die de herkenbaarheidstoets doorstaat.

6. Cliënten: toestemming en informatie

1. De behandelend Advocaat vraagt vooraf toestemming van de cliënt voor het gebruik van AI in het dossier, in lijn met de aanbevelingen van de NOvA. Dit wordt geregeld in de offerte, dan wel opdrachtbevestiging en bij lopende dossiers, voorafgaand aan het gebruik. Een uitzondering hierop is als de cliënt zelf aangeeft AI-tools te hebben gebruikt bij het aanleveren van informatie of als dat overduidelijk uit de aangeleverde informatie blijkt. De cliënt geeft deze toestemming door de offerte te aanvaarden. Die toestemming geldt voor de hulpmiddelen en toepassingen die in de offerte staan (Claude, Perplexity en Pocket). Voor een ander hulpmiddel of een andere toepassing met cliëntgegevens is nieuwe toestemming nodig.
2. Naast de algemene toestemming in de offerte of opdrachtbevestiging vraagt de Advocaat afzonderlijk en specifiek toestemming, en legt die vast in het dossier, als: (a) de Advocaat het eindresultaat niet zelf volledig handmatig controleert, zoals bij een steekproef bij bulkwerk (hoofdstuk 8); (b) het beroepsgeheim met het hulpmiddel niet volledig kan worden gewaarborgd; (c) de cliënt eerder bezwaar tegen AI-gebruik heeft gemaakt; (d) bijzondere persoonsgegevens worden verwerkt; (e) de Advocaat weet dat de cliënt met een derde een geheimhoudingsovereenkomst heeft die verwerking met AI of delen met derden verbiedt; (f) zaakgegevens zouden kunnen worden gebruikt om een model te trainen; of (g) dit beleid daar elders om vraagt.
3. Bij de intake vraagt de Advocaat of de cliënt eigen richtlijnen heeft voor AI-gebruik door leveranciers (zoals een AI-verbod of toestemmingsvereiste) of geheimhoudingsafspraken met derden die AI-verwerking beperken. Een beperking wordt in het dossier vastgelegd en aan de medewerker doorgegeven.
4. Dit beleid (of een samenvatting) is beschikbaar voor cliënten, dan wel op verzoek en via de website van de Advocaat (www.petitlegal.nl). Het kantoor informeert cliënten over welke categorieën AI-hulpmiddelen worden gebruikt en wie daarbij gegevens verwerkt, inclusief verwerking buiten de EER. De offerte verwijst naar de pdf-versie van dit beleid op de website. Die publieksversie bevat het beleid zonder de interne leveranciersbeoordeling en werkdocumenten, vermeldt versienummer en datum, en wordt na elke vastgestelde wijziging opnieuw gepubliceerd. Wat in de offerte staat over de gebruikte hulpmiddelen moet overeenkomen met de gepubliceerde versie.
5. Weigert een cliënt toestemming, dan wordt in dat dossier geen AI met cliëntgegevens gebruikt. Dit wordt in het dossier vastgelegd. De cliënt kan op ieder moment, zonder opgaaf van redenen, schriftelijk laten weten dat geen AI mag worden gebruikt; dat geldt vanaf dat moment ook voor een lopend dossier. AI-ondersteuning is geen voorwaarde voor het aanvaarden van een opdracht. Werken zonder AI kan meer tijd kosten; die tijd wordt volgens de tariefafspraak gedeclareerd, maar de voorkeur van de cliënt gaat voor.
6. Het kantoor houdt rekening met AI-stukken die cliënten zelf aanleveren: deze zijn een vertrekpunt, nooit een eindproduct, en worden gecontroleerd.

7. **Informatie aan de cliënt.** De offerte vermeldt welke hulpmiddelen het kantoor gebruikt en waarvoor. Verandert dat wezenlijk, bijvoorbeeld door een nieuwe leverancier of verwerking in een ander land, dan wordt de offertetekst aangepast en worden lopende cliënten geïnformeerd.
8. In de offerte wijst de Advocaat de cliënt erop dat de cliënt de vertrouwelijkheid van de communicatie kan aantasten door correspondentie met of stukken van de Advocaat in een publieke AI-tool in te voeren, of door een gesprek met de Advocaat op te nemen met een publieke transcriptie-app, en dat de informatie daardoor in voorkomend geval haar status als geheimhouderinformatie kan verliezen.
9. **Declareren.** Bij facturering op uurbasis declareert de Advocaat alleen de tijd die daadwerkelijk is besteed, ook als AI een deel van het werk in kortere tijd heeft gedaan. Daaronder valt de tijd voor het opstellen, controleren en verfijnen van AI-ondersteunde output. Licentiekosten van AI-hulpmiddelen worden niet aan cliënten doorbelast. Vaste prijsafspraken waarin AI is verdisconteerd zijn toegestaan.
10. **Melding aan de rechter.** De Advocaat meldt het gebruik van AI bij het opstellen van een processtuk aan de rechter als de aard of omvang van dat gebruik redelijkerwijs relevant is voor de beoordeling van het stuk, bijvoorbeeld bij door AI gegenereerd of bewerkt beeld- of geluidsmateriaal als productie. Een algemene meldplicht voor ieder AI-gebruik geldt niet.
11. **Identificatie.** Met AI zijn beeld, geluid en documenten eenvoudig te vervalsen. De identiteit van een nieuwe cliënt wordt daarom geverifieerd via een onafhankelijk tweede kanaal, en niet uitsluitend op basis van videocontact of digitale documenten. Extra alertheid is nodig bij relaties die volledig op afstand tot stand komen, ongebruikelijke haast, afwijkende betaalinstructies of onduidelijke documentatie.

7. Beoordeling van leveranciers

Voordat een hulpmiddel groen wordt, voert de Advocaat een leveranciersbeoordeling uit en documenteert de afweging. Minimaal vereist zijn:

- Een getekende verwerkersovereenkomst die voldoet aan art. 28 lid 3 AVG, met een geldig doorgiftemechanisme (art. 44 tot en met 46 AVG) als gegevens buiten de EER worden verwerkt.
- Inzicht in opslag- en verwerkingslocaties en een actuele lijst met subverwerkers, inclusief de procedure voor wijzigingen en bezwaar.
- Een contractuele toezegging dat gegevens niet voor training worden gebruikt, en duidelijke bewaar- en verwijdertermijnen.
- Aantoonbare beveiliging (art. 32 AVG): certificeringen of auditrapporten die het kantoor daadwerkelijk heeft gezien, niet alleen vermeld op een website.
- Een meldtermijn voor datalekken waarmee het kantoor zijn eigen meldplicht (art. 33 AVG, 72 uur) kan halen.
- Afspraken over exit: export of teruggave van gegevens, verwijdering na beëindiging en een redelijke opzeg- of overgangstermijn.
- Een beoordeling van aansprakelijkheidsbeperkingen, eenzijdige wijzigingsbedingen, toepasselijk recht en geschillenbeslechting.
- Een gegevensbeschermingseffectbeoordeling (DPIA, art. 35 AVG) als de verwerking waarschijnlijk een hoog risico meebrengt, De Advocaat beoordeelt per hulpmiddel of dat het geval is.
- Opname in het verwerkingsregister (art. 30 AVG) en in het AI-register van het kantoor.

- Inzicht in de volledige keten: of de dienst gebruikmaakt van een onderliggende modelleverancier of een tussenliggende middleware-laag, waar die is gevestigd en welke waarborgen daar gelden.
- Bij verwerking of opslag buiten de EER, of bij een leverancier met een niet-Europese moedermaatschappij: een vooraf gedocumenteerd impactassessment, mede gericht op toegang door buitenlandse overheden (zoals onder de Amerikaanse CLOUD Act). Opslag binnen de EER sluit dat risico niet uit zolang de leverancier groepsverbonden is met een Amerikaanse onderneming. Het restrisico en het besluit om dit te aanvaarden worden vastgelegd en jaarlijks herbeoordeeld. De leverancier mag niet zonder toestemming terugvallen op een niet-goedgekeurde locatie, ook niet bij een storing.
- Waar mogelijk zero data retention: prompts, context en output worden alleen tijdelijk in het werkgeheugen verwerkt, zonder opslag in logs of databases, zonder caching over sessies heen en zonder gebruik voor training, finetuning of RLHF, ook bij onderliggende leveranciers. Is chatgeschiedenis nodig, dan moet die op verzoek geautomatiseerd en onherroepelijk kunnen worden verwijderd. Het etiket "ZDR" alleen is onvoldoende; reikwijdte en uitzonderingen worden gecontroleerd.
- Toezeggingen over wie bij de leverancier en onderaannemers onder welke omstandigheden toegang heeft tot opgeslagen gegevens. Medewerkers van de leverancier zien geen onversleutelde zaakgegevens in zonder toestemming van het kantoor. Bij voorkeur: versleuteling in rust en transport, eigen sleutelbeheer en scheiding van gegevens ten opzichte van andere klanten.
- Een schriftelijk protocol voor verzoeken van derden (procespartijen, politie en justitie, inlichtingendiensten, toezichthouders) om gegevens van het kantoor: geen rechtstreekse verstrekking zonder toestemming van de Advocaat tenzij de leverancier dwingendrechtelijk verplicht is, onverwijlde melding vooraf, verweer met alle redelijke rechtsmiddelen, en zo nodig minimale verstrekking als uiterste middel. Over de kosten van verweer worden vooraf afspraken gemaakt. De Advocaat informeert de leverancier vooraf schriftelijk dat hij geheimhouderinformatie onder zich krijgt.
- Rechten op gegevens: het kantoor behoudt alle rechten op prompts, context, geüploade bestanden en output, ook ten opzichte van onderaannemers van de leverancier.
- Een toereikende aansprakelijkheidsregeling zonder onredelijke beperking bij een datalek of ander ernstig incident, en bevestiging dat de leverancier daarvoor verzekerd is.
- Meetbare dienstverleningsniveaus (beschikbaarheid, reactie- en oplostijden bij storingen en incidenten), onderhoud bij voorkeur buiten kantooruren en geen eenzijdige wijziging van de voorwaarden op korte termijn zonder overleg.
- Een recht op opzegging als de overeenkomst wordt overgedragen aan een partij die de dienst niet met dezelfde kwaliteit kan voortzetten of die buiten de EER is gevestigd.
- Een toezegging dat de leverancier zijn personeel AI-geletterd houdt, de documentatie verstrekt die het kantoor voor zijn eigen AI-geletterdheid nodig heeft, en geen verboden AI-praktijken toepast.

Onderdeel van de beoordeling is een controle van de actuele voorwaarden. Voorwaarden en subverwerkerslijsten wijzigen regelmatig; de Advocaat herbeoordeelt groene hulpmiddelen minstens jaarlijks en bij elke melding van wijziging.

Werkwijze in vier stappen

Een nieuw hulpmiddel doorloopt vier stappen: (1) oriëntatie, (2) demo, (3) pilot met testgegevens (zie de testset in hoofdstuk 10), en (4) ingebruikname. De volgende stap wordt pas gezet als de

vorige geen reden geeft om van het hulpmiddel af te zien. De Advocaat test de belangrijkste beloften van de leverancier zelf, uitgebreider naarmate gevoeligere gegevens zullen worden verwerkt en lichter bij eenmalig gebruik of gebruik met uitsluitend openbare informatie. Waar redelijkerwijs mogelijk controleert de Advocaat tijdens de pilot de scheiding tussen gebruikers, de daadwerkelijke verwijdering van gegevens en de weerbaarheid tegen prompt-injectie (bijvoorbeeld met een testdocument met verborgen instructies).

Gespecialiseerde hulp bij de product- en contractbeoordeling, of gezamenlijke inkoop met andere kleine kantoren, wordt overwogen bij risicovollere hulpmiddelen.

Certificaten en auditrapporten

Certificaten (zoals ISO/IEC 27001, ISO/IEC 42001 en SOC 2 Type II) zijn nuttig, maar nooit doorslaggevend. De Advocaat vraagt het volledige rapport op en controleert (i) welke diensten en systemen zijn getoetst, (ii) de onderzoeksperiode en geldigheid, en (iii) of het rapport ook de onderliggende modelleverancier en tussenlagen dekt.

Afhankelijkheid en dataportabiliteit

Het risico van afhankelijkheid van een leverancier (vendor lock-in) weegt mee, zwaarder naarmate een hulpmiddel een groter deel van het kernwerk van het kantoor ondersteunt. Voor elk groen hulpmiddel ligt vóór ingebruikname een eenvoudig exitplan vast. Het kantoor zorgt dat de volgende gegevens kunnen worden geëxporteerd en bij een andere leverancier hergebruikt: geüploade bestanden in hun oorspronkelijke formaat; prompts, promptgeschiedenis en bijbehorende output en metadata; prompt libraries en vaste instructies (zoals de eigen skills van het kantoor); en, waar van toepassing, kantoorspecifieke adapter-bestanden of modelgewichten. Gestructureerde gegevens worden zoveel mogelijk geleverd in json, csv of xml. Na beëindiging worden gegevens, inclusief back-ups en embeddings, binnen een vaste termijn verwijderd.

Tussentijdse herbeoordeling

Naast de jaarlijkse herbeoordeling wordt een hulpmiddel tussentijds herbeoordeeld bij een wijziging bij de leverancier (voorwaarden, subverwerkers, eigenaar of een grote modelupdate), bij een wijziging in wet- en regelgeving of de NOvA-aanbevelingen, en na een incident.

8. Gebruik en controle van uitvoer

1. AI kan fouten maken en fictieve informatie genereren, waaronder niet-bestaande jurisprudentie, wetsartikelen en citaten. Elke bron, elk citaat en elke wetsverwijzing uit AI-uitvoer wordt gecontroleerd aan de primaire bron voordat zij in een stuk, advies of brief wordt gebruikt.
2. Jurisprudentie wordt gecontroleerd via het ECLI-nummer en de oorspronkelijke overweging bij een officiële bron (niet alleen de AI-samenvatting): bestaat de uitspraak, is zij relevant en is zij niet achterhaald? Wetsartikelen worden gecontroleerd in de officiële publicatie, met aandacht voor inwerkingtreding, overgangsrecht en artikelnummering. Feitelijke stellingen worden gecontroleerd aan het dossier. Het bewust of nalatig overnemen van fouten kan in strijd zijn met de waarheidsplicht (art. 21 Rv).
3. De intensiteit van de controle is evenredig aan de gevolgen van een fout. Afwijken van volledige handmatige controle (bijvoorbeeld een gedocumenteerde steekproef bij bulkwerk) mag alleen nadat de cliënt over de risico's is geïnformeerd en toestemming heeft gegeven (hoofdstuk 6), en nadat de output op een representatieve subset betrouwbaar is gebleken. De afwijking wordt in het dossier vastgelegd.
4. Wees alert op hulpmiddelen die de neiging hebben de prompt te bevestigen, ook als die onjuist is. Stel kritische en open vragen en vraag expliciet naar tegenargumenten. Gebruik

bewust tegengestelde prompts om een conclusie te toetsen en overweeg vaste instructies die objectiviteit en bronvermelding afdwingen. Dit weegt zwaarder naarmate AI wordt gebruikt om een al ingenomen standpunt te onderbouwen.

5. AI is nooit leidend bij het beoordelen van de positie van een cliënt, het kiezen van een procesrechtelijke strategie of het afwegen van belangen.
6. De benodigde controle hangt af van het soort taak. Van licht naar zwaar: (a) een procedurele deeltaak, zoals een productie-index of opmaak; (b) verbetering van eigen werk, zoals spelling en leesbaarheid; (c) het opsporen van patronen of afwijkingen die de Advocaat daarna zelf één voor één beoordeelt; (d) een voorbereidende inhoudelijke analyse die de Advocaat daarna zelf volledig opnieuw beoordeelt. Hoe dichter de AI-bijdrage bij de inhoudelijke beoordeling komt, en zeker als zij met procespartijen of de rechter wordt gedeeld, hoe intensiever de controle. De Advocaat laat zich niet door de cliënt onder druk zetten om omwille van tijd of kosten blind te varen op een AI-analyse.
7. De Advocaat beoordeelt kritisch of de output de individuele omstandigheden van de cliënt meeweegt, zeker bij advies over proceskansen, en is bedacht op opvallend eenzijdige antwoorden als mogelijke aanwijzing voor bias. Bij grensoverschrijdende zaken wordt gecontroleerd of de output op het toepasselijke recht is gebaseerd: een in het Nederlands gestelde vraag wordt vaak naar Nederlands recht beantwoord, ook als ander recht van toepassing is. Na grote updates van een model is extra alertheid nodig.
8. AI wordt niet gebruikt om processtukken onnodig omvangrijk te maken of om procespartijen of de rechter te overvallen met informatie die niet relevant is voor het geschil.
9. Stukken die voor de rechter, een wederpartij of een cliënt bestemd zijn, worden door de verantwoordelijke advocaat zelf beoordeeld en ondertekend of vrijgegeven.
10. **Agentic AI.** AI-agents (hulpmiddelen die zelfstandig meerdere stappen uitvoeren, bestanden bewerken, systemen aanroepen of berichten versturen) worden alleen gebruikt als vooraf in kaart is gebracht welke tools, koppelingen en diensten de agent kan aanroepen en welke gegevens daarbij naar welke partij gaan. De agent krijgt niet meer bevoegdheden dan de taak vereist. Elke stap met mogelijke rechtsgevolgen, zoals het verzenden van correspondentie, het indienen van stukken of het wijzigen van documenten van de cliënt, vereist voorafgaande bevestiging door de Advocaat. Handelingen van de agent worden gelogd waar het hulpmiddel dat toelaat, en het resultaat wordt gecontroleerd voordat het naar de cliënt of de rechter gaat. De Advocaat is bedacht op prompt-injectie via documenten, e-mails of websites die de agent leest, en op een te ruime uitleg van de opdracht.
11. **Gedeeld geheugen en kennisbanken.** Geheugenfuncties, projecten, kennisbanken of vaste instructies die informatie over meerdere dossiers bevatten, kunnen ertoe leiden dat informatie van de ene cliënt doorwerkt in het werk voor een andere. Zaakgegevens worden daarom per dossier gescheiden gehouden (bijvoorbeeld één project per dossier); in een kantoorbreed geheugen of een kantoorbrede kennisbank komen geen zaakgegevens. Bij de conflictcheck wordt ook nagegaan of AI-geheugen of kennisbanken informatie bevatten over een partij die nu tegenover een (oud-)cliënt staat.
12. **Interne transparantie.** De medewerker meldt bij elk concept aan de Advocaat of en hoe AI is gebruikt, zodat de controle daarop kan worden afgestemd. AI-gebruik is geen taboe; ervaringen en fouten worden gedeeld om van te leren.

9. AI-notulisten en opnames

1. Opnemen of transcriberen van gesprekken met cliënten, wederpartijen of andere derden met een AI-hulpmiddel is alleen toegestaan met een groen hulpmiddel dat voor dit doel is goedgekeurd, dan wel met toestemming van de cliënt. Pocket is voor dit doel goedgekeurd.

2. Alle overige aanwezigen worden vooraf geïnformeerd dat het gesprek wordt opgenomen of getranscribeerd, waarvoor en door wie de gegevens worden verwerkt.
3. Opnames en transcripties worden aan het dossier gekoppeld, niet aan een persoonlijk account of privéapparaat, en worden verwijderd volgens de bewaartermijn van het dossier.
4. Bij gesprekken waarin het verschoningsrecht of het beroepsgeheim bijzonder gevoelig is, zoals bij procesvoorbereiding en onderhandelingen over geheimhouding, beslist de Advocaat zelf of een opname verantwoord is. De medewerker neemt zulke gesprekken nooit zelfstandig op.
5. De toestemming die de cliënt met de offerte geeft, geldt voor besprekingen met de cliënt. Bij besprekingen met wederpartijen of andere derden worden zij vooraf geïnformeerd (punt 2), en wordt niet opgenomen als een van hen bezwaar maakt.
6. Transcripties en samenvattingen uit Pocket zijn een werkhulpmiddel en geen vastgesteld verslag. Deelt de Advocaat een samenvatting met de cliënt, dan controleert hij die eerst; de cliënt kan om correctie vragen. Opnames en transcripties worden niet langer in Pocket bewaard dan voor het dossier nodig is.

10. Kennis en training

Het kantoor zorgt voor een passend niveau van AI-geletterdheid bij iedereen die met AI werkt, zoals art. 4 van de AI-verordening vereist. De Advocaat en de medewerker volgen minimaal jaarlijks een training over werking en beperkingen van generatieve AI, hallucinaties en foutdetectie, vertrouwelijkheid en AVG, prompt-gebruik, cybersecurity en dit beleid.

Naast theorie doen de Advocaat en de medewerker praktijkervaring op met de goedgekeurde hulpmiddelen, binnen de kaders van dit beleid. Gevolgde opleidingen worden vastgelegd als onderdeel van de registratie van de permanente opleiding.

Basisvaardigheden. AI komt niet in de plaats van het zelf leren van kernvaardigheden. Een medewerker of stagiair die juridisch werk doet, voert juridisch onderzoek, analyse en schrijfwerk ook zelf en handmatig uit, zodat het werk doorgaat als AI niet beschikbaar is en fouten in AI-output worden herkend.

Testset. De Advocaat stelt een kleine, geanonimiseerde testset samen van eigen, handmatig opgestelde en gecontroleerde stukken die representatief zijn voor de praktijk (bijvoorbeeld een contractscan, een sommatie en een advies over auteursrecht of naburige rechten). Nieuwe hulpmiddelen en grote updates van bestaande hulpmiddelen worden daaraan getoetst. De testset wordt periodiek bijgewerkt met nieuwe rechtspraak en wetswijzigingen.

11. Toezicht, register en incidenten

1. De Advocaat houdt een register bij van goedgekeurde hulpmiddelen, de status, de datum van beoordeling en herbeoordeling, het contract, het contactpunt bij de leverancier en per hulpmiddel de toegestane, verzwaarde en uitgesloten toepassingen met de bijbehorende maatregelen (Bijlage A).
2. De Advocaat controleert minimaal eenmaal per jaar of het beleid wordt nageleefd, aan de hand van een steekproef van dossiers waarin AI is gebruikt, en legt de bevindingen kort vast.
3. Incidenten (onbedoeld invoeren van cliëntgegevens in een niet-goedgekeurd hulpmiddel, een vermoeden van datalek, onjuiste AI-uitvoer in een uitgaand stuk) worden onmiddellijk gemeld aan de Advocaat. Bij een datalek beoordeelt het kantoor of melding aan de Autoriteit Persoonsgegevens en aan betrokkenen nodig is, en of de cliënt moet worden geïnformeerd.

De meldtermijn van art. 33 AVG is 72 uur na kennisname. Een incident is ook een verzoek van een derde aan een leverancier om gegevens van het kantoor, of een AI-functie die onopgemerkt via een update is geactiveerd. Bij een verzoek van een derde beoordeelt de Advocaat direct of een beroep op het verschoningsrecht nodig is.

4. Bij beroepsrechtelijke vragen of een mogelijke schending van het beroepsgeheim wordt de deken geraadpleegd waar nodig.
5. **Risicobeoordeling.** De Advocaat beoordeelt het risico van AI-gebruik aan de hand van drie vragen: (1) wat is het risico van het hulpmiddel zelf (hoofdstuk 4 en 7); (2) welke gegevens worden verwerkt (hoofdstuk 5); en (3) welk soort taak wordt uitgevoerd en wat zijn de gevolgen van een fout (hoofdstuk 8). Hoe hoger het risico op een van de drie, hoe zwaarder de waarborgen. Deze werkwijze sluit aan bij de opzet van het NIST AI Risk Management Framework, zonder formele certificering na te streven.

12. Naleving en evaluatie

Niet-naleving van dit beleid door medewerkers kan leiden tot arbeidsrechtelijke maatregelen. Het beleid wordt minimaal jaarlijks geëvalueerd, mede aan de hand van wijzigingen in de AI-verordening, de AVG-handhaving, de aanbevelingen van de NOvA en de voorwaarden van de leveranciers. Het beleid wordt ook tussentijds herzien bij een wijziging bij een leverancier, een wijziging in wet- en regelgeving of de NOvA-aanbevelingen, of na een incident. Bij de evaluatie bekijkt het kantoor ook of AI kan bijdragen aan betaalbaardere rechtsbijstand, en of gezamenlijke inkoop van AI-hulpmiddelen met andere kleine kantoren zinvol is.

Vragen en klachten. Vragen over het gebruik van AI kan de cliënt altijd aan de Advocaat stellen. Een klacht over het gebruik van AI wordt behandeld volgens de kantoorklachtenregeling.

Bijlage A – Register van hulpmiddelen

Indeling op basis van openbare voorwaarden per 14 oktober 2026. Gebaseerd op de ingevulde interne leveranciersbeoordeling. Aangevuld op 13 november 2026 met toepassingen per hulpmiddel (NOvA-aanbeveling A.1).

Hulpmiddel	Status	Toegestaan voor	Voorwaarden en aandachtspunten
Claude (Anthropic)	Groen (voorwaardelijk)	Zakelijke plannen (Team/Enterprise) of API met DPA: dossiergebonden werk met toestemming.	Verwerking in de VS, SCC's nodig. EU-verwerking alleen via Bedrock of Vertex. Consumentenversies verboden. Standaardcap en wijzigingsrecht van voorwaarden beoordelen. Contractstukken opgevraagd (november 2026).
Claude Pro (in gebruik)	Groen (voorwaardelijk)	Dossierwerk met toestemming via de offerte, onder de voorwaarden van hoofdstuk 4.	Consumentenversie zonder verwerkersovereenkomst; restrisico aanvaard (hoofdstuk 4). Trainingsinstelling uit, controle elk half jaar. Niet voor bijzondere persoonsgegevens, identificatienummers of opnames.
Perplexity Pro (in gebruik)	Geel	Algemene research en casusbeschrijvingen die de herkenbaarheidstoets (hoofdstuk 5) doorstaan.	Consumentenversie zonder verwerkersovereenkomst. Trainingsinstelling uit, controle elk half jaar. Geen cliëntgegevens.
Perplexity	Geel	Algemene research met openbare informatie of casusbeschrijvingen die de herkenbaarheidstoets (hoofdstuk 5) doorstaan.	Enterprise/API-DPA bestaat, maar geen bezwaarrecht op derde modelaanbieders, geen vaste meldtermijn bij datalekken en geen beoogde verwerking van bijzondere gegevens.
Pocket (en vergelijkbare AI-recorders)	Groen voor besprekingen	Besprekingen met cliënten (toestemming via de offerte) en, na melding vooraf, met andere deelnemers (hoofdstuk 9).	Openbaar geen DPA of subverwerkerslijst gevonden, verwerking in de VS, consumentgerichte voorwaarden. Stukken zijn opgevraagd bij Pocket; heroverwegen na ontvangst en beoordeling. Goedgekeurd voor besprekingen met aanvaard restrisico (hoofdstuk 4).
Ingebouwde AI-functies in kantoorsoftware	Rood tot beoordeling	Geen gebruik met zaakgegevens tot de functie is beoordeeld (hoofdstuk 4).	Bijvoorbeeld AI-functies in Google Workspace of Microsoft 365. Per functie beoordelen. Voorbeeld: Claude in Microsoft 365 Copilot verwerkt nu nog buiten de EU Data Boundary; Microsoft heeft aangekondigd dat dit eind 2026 verandert.

Toepassingen per hulpmiddel

Hulpmiddel	Toegestaan	Verzwaard (extra waarborg)	Uitgesloten
Claude (Team, Enterprise of API)	Onderzoek en analyse; concepten van brieven, adviezen en processtukken; contractscan; samenvatten van dossierstukken (met toestemming, hoofdstuk 6).	Bijzondere persoonsgegevens (afzonderlijke afweging); bulkwerk met steekproef (toestemming cliënt); agents met toegang tot mail, agenda of documenten (bevestiging per handeling met rechtsgevolg, hoofdstuk 8); geheugen en projecten (één project per dossier).	Consumentenversies; wachtwoorden en identificatienummers; zelfstandig verzenden van correspondentie of indienen van stukken zonder voorafgaande bevestiging.
Claude Pro (in gebruik)	Onderzoek en analyse; concepten van brieven, adviezen en processtukken; contractscan; samenvatten en vertalen van dossierstukken (met toestemming via de offerte).	Gegevens van wederpartijen en derden: weglaten of vervangen waar mogelijk; gevallen waarvoor hoofdstuk 6 specifieke toestemming vereist; geheugen en projecten (één project per dossier).	Bijzondere en strafrechtelijke persoonsgegevens; identificatienummers; opnames en transcripties; dossiers van cliënten die bezwaar hebben gemaakt.
Perplexity (Pro)	Algemene research met openbare informatie en casusbeschrijvingen die de herkenbaarheidstoets doorstaan.	Juridische bronnen: altijd verifiëren aan de primaire bron (ECLI, officiële publicatie).	Cliëntgegevens, dossierstukken en vertrouwelijke kantoorgegevens.
Pocket (goedgekeurd voor besprekingen)	Opnemen, transcriberen en samenvatten van besprekingen met cliënten (toestemming via de offerte) en, na melding vooraf, met andere deelnemers (hoofdstuk 9).	Besprekingen waarin het verschoningsrecht bijzonder gevoelig ligt: alleen na eigen beslissing van de Advocaat; samenvattingen eerst controleren voordat ze worden gedeeld.	Opnemen zonder medeweten van een deelnemer of na bezwaar; zelfstandige opname van gevoelige besprekingen door de medewerker.
Ingebouwde AI in kantoorsoftware	Geen, tot beoordeling.	—	Gebruik met zaakgegevens tot beoordeling.